

Składniowe konstrukcje z bezokolicznikiem

Autor: Halina Karaś

Składniowe konstrukcje z bezokolicznikiem w gwarach mają szerszy zakres występowania niż w języku ogólnym, por. twarde było gryźć; Kuby jeszcze nie widno gnać; gdzieście byli kopać itp. Na wzór polszczyzny ogólnej bezokoliczniki mogą pełnić funkcje podmiotu, dopełnienia i orzecznika, mogą też być formą rozkaznika (robić!, nie gadać!). Nierzadkie są konstrukcje biernika z bezokolicznikiem (tzw. *accusativus cum infinitivo*), por. słysno było ciupazkami ik brzęceć; ostał tam stojć; zostaw to leżeć. Czasem zastępują one składniowe konstrukcje imiesłowowe, np. słyszał go mówić zamiast słyszał go mówiącego. Bezokoliczniki mogą wystąpić także na miejscu rzeczowników odsłownych, np. dam ci wałek do oblizać zamiast do oblizania, siekiera drzewo rąbać zamiast do rąbania drzewa lub form bezosobowych czasowników. Dodanie bezokolicznika służy wzmocnieniu orzeczenia, np. Robotna to ona nie jest, ale gotować to gotuje dobrze. Por. Archaizmy składniowe, Składnia dialektalna.